

Møteinncalling

Utval:	Fellesnemnd Nye Øygarden kommune
Møtestad:	Skjenet 2, møterom i andre etasje
Dato:	19.03.2018
Tid:	09:00

Forfall med grunngjeving må meldast snarast på e-post
politisksekretariat@nyeoygardenkommune.no

Varamedlem møter berre etter særskilt innkalling.

Det vert servert lunsj etter møtet, rundt kl. 11.30.

Straume, den 12.mars 2018.

Kari-Anne Landro (s)
Leiar

SAKSLISTE

Saksnr	Innhald
PS 19/18	Godkjenning av innkalling, saksliste og møtebok
PS 20/18	Referatsaker og orienteringar
PS 21/18	Spørsmål frå medlemmer i fellesnemnda
PS 22/18	Val av leverandør for kommunal tenestepensjon for Nye Øygarden kommune
PS 23/18	Budsjett for fellesnemnda, prosjektperioden 2018-2019
PS 24/18	Prinsippavklaring - grensesnitt mellom prosjektøkonomi og driftsøkonomi i dei eksisterande kommunane
PS 25/18	Nye gebyr for tekniske tenester - oppnemning av politisk referansegruppe

**NYE ØYGARDEN
KOMMUNE**

Arkiv: 022.3
Saksmappe: 2018/34-6017/2018
Sakshandsamar: Unni Rygg
Dato: 12.03.2018

SAKSDOKUMENT

Utvaksaksnr	Utval	Møtedato
19/18	Fellesnemnd Nye Øygarden kommune	19.03.2018

Godkjenning av innkalling, saksliste og møtebok

SAKSDOKUMENT

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
20/18	Fellesnemnd Nye Øygarden kommune	19.03.2018

Referatsaker og orienteringar

- Status frå prosjektleiar;
 - Generelt
 - Arbeid med overordna plan for prosjekt Nye Øygarden kommune
 - Arbeidsgrupper innan området arbeidsgjevarpolitikk
 - Erfaringsseminar i regi av KS arrangert 11. og 12. april 2018
 - Studietur København 28.-29. mai 2018

**NYE ØYGARDEN
KOMMUNE**

Arkiv: 022.3
Saksmappe: 2017/5634-6031/2018
Sakshandsamar: Unni Rygg
Dato: 12.03.2018

SAKSDOKUMENT

Utvaksaksnr	Utval	Møtedato
21/18	Fellesnemnd Nye Øygarden kommune	19.03.2018

Spørsmål frå medlemer i fellesnemnda

SAKSDOKUMENT

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
22/18	Fellesnemnd Nye Øygarden kommune	19.03.2018

Val av leverandør for kommunal tenestepensjon for Nye Øygarden kommune

Samandrag av saka:

Kommunane Fjell, Sund og Øygarden har alle ordningar med tenestepensjon for dei tilsette basert på ytelsespensjon. Ordningane er tariff-festa i avtaler mellom KS og dei ulike fagforeiningane i kommunesektoren. Førebuande fellesnemnd fekk i 2017 gjennomført ei kartlegging av kommunal tenestepensjon. Kommunane har ulike leverandørar for å ta hand om pensjonsordningane.

Med bakgrunn i behandlinga i førebuaende fellesnemnd og pensjonsanalysen frå Gabler ber fellesnemnda om at det vert utarbeidd ei ny analyse av situasjonen i dag og situasjonen for Nye Øygarden kommune når det gjeld kommunal tenestepensjon.

Fellesnemnda ber om at det vert utarbeidd eit mandat for arbeidet saman med ein tidsplan som gjer greie for prosessen i arbeidet. Mandatet må ta for seg spørsmål om høyring, behov for politisk arbeidsgruppe, fellesnemnda og partsamansett utval sine roller i arbeidet.

Innstilling:

1. Fellesnemnda ber om at det vert gjort ei ny analyse av situasjonen i dag og situasjonen for Nye Øygarden kommune når det gjeld kommunal tenestepensjon. Analysen har bakgrunn i behandlinga i førebuaende fellesnemnd i juni 2017, og må innehalda følgjande moment: Økonomi i val av pensjonskasse, risikoar i val av pensjonskasse, demografiske tilhøve no og i framtid, politisk påverknad når val av ordning er gjort og verknadstidspunkt. Krav om eventuell formell drøfting med arbeidstakarorganisasjonane må òg kome fram som ein del av analysen eller den endelege saksutgreiinga.
2. Fellesnemnda ber om at det vert utarbeidd eit mandat for arbeidet saman med ein tidsplan som gjer greie for prosessen i arbeidet. Mandatet må ta for seg spørsmål om høyring, behov for politisk arbeidsgruppe, fellesnemnda og partsamansett utval sine roller i arbeidet. Mandat med tidsplan og prosess vert utarbeidd av prosjektleiar og

rådmennene i samarbeid. Fellesnemnda ber om at mandat vert presentert for fellesnemnda.

3. Rådmennene i dei tre kommunane er ansvarleg for bidrag til den nye analysen når fellesnemnda har gjort endeleg vedtak om mandat med tidsplan og prosess.

Straume, den 12.03.2018

Paul J. Manger
Prosjektleder

Dokument vedlagt saka:

- Behandling 16. juni 2017 av kommunal tenestepensjon i førebuande fellesnemnd, sak 31/17
- Gabler pensjonsanalyse for kommunane Fjell, Sund og Øygarden

Saksopplysningar:

Kommunane Fjell, Sund og Øygarden slår seg saman frå 1.1.2020.

Intensjonsavtalen seier følgjande om kommunal tenestepensjon:

Dagens kommunar er knytte til ulike pensjonskassar. Aktuell pensjonskasse i ny kommune må avklarast i samanheng med utgreiing av andre kommunale selskap i dei tre kommunane.

Førebuande fellesnemnd fekk gjennomført ei kartlegging av kommunal tenestepensjon. Det vart oppretta ei prosjektgruppe med deltakarar frå økonomiavdelingane i dei tre kommunane. Sekretariat var økonomiavdelinga i Fjell kommune. Det vart utarbeidd ein pensjonsanalyse i form av ein rapport. Analysen er utarbeid av Gabler AS og følgjer denne saka. Tala i rapporten er basert på uttrekk frå medlemsmassen i dei tre kommunane.

Kommunane Fjell, Sund og Øygarden har alle ordningar med tenestepensjon for dei tilsette basert på ytelsespensjon. Dette inneber at pensjonen til den einskilde i utgangspunktet er fastsett til 66 % av løn ved pensjonsalder 67 år. Ordningane er tariff-festa i avtaler mellom KS og dei ulike fagforeiningane i kommunesektoren. I ein innskotspensjonsordning er verksemda si innbetaling til pensjonsordninga fastsett som ein prosent av den tilsette sin løn. I motsetnad til ytelsespensjon er ikkje nivået på pensjonen ved oppnådd pensjonsalder fastsett, men er avhengig av innbetalingane, avkastning på kapitalen og kor lang utbetalingstid den tilsette gjer val om. Dette er den mest vanlege pensjonsordninga i privat sektor.

Kommunane har ulike leverandørar for å ta hand om pensjonsordningane. For alle kommunar gjeld det at lærarane har pensjonsordning i Statens Pensjonskasse (SPK). Dette er lovfesta. Vidare har sjukepleiarane tariff-festa at deira pensjonsordning skal vere i Kommunal Landspensjonskasse (KLP). For alle andre tilsette står kommunen fritt til å velje sin leverandør av pensjonstenester. Fjell kommune oppretta i 2006 eigen pensjonskasse, Fjell Kommunale pensjonskasse (FKP). Kommunane Sund og Øygarden har KLP som pensjonskasse for desse ordningane. Sotra Brannvern og Fjellvar AS er med i FKP. Fjell Fellelsråd, Sund sokn og Øygarden kyrkelege fellelsråd er med i KLP.

Med bakgrunn i behandlinga i førebuande fellesnemnd i 2017, og rapporten frå Gabler, ber fellesnemnda om at det vert utarbeidd ei ny analyse av situasjonen i dag og situasjonen for Nye Øygarden kommune når det gjeld kommunal tenestepensjon. Den nye analysen må innehalda følgjande moment: Økonomi i val av pensjonskasse, risikoar i val av pensjonskasse, demografiske tilhøve no og i framtid, politisk påverknad når val av ordning er gjort og verknadstidspunkt. Krav om eventuell formell drøfting med arbeidstakarorganisasjonane må òg kome fram som ein del av analysen eller den endelege saksutgreiinga.

Vurdering:

Prosjektleiar vurderer at det er viktig å få på plass eit mandat og ein tidsplan for arbeidet med val av leverandør for kommunal tenestepensjon for Nye Øygarden kommune. Mandat med tidsplan og prosess dannar grunnlaget for utarbeiding av ei analyse som vert lagt fram for fellesnemnda.

Dato: 19.06.2017
 Vår ref.: 2017/1404 - 16798/2017
 Ark.kode: 016

Møtereferat

Møte nr. 6 i: Førebuande fellesnemnd (FF)	Dato: 16.06.2017	Tid: Kl. 09.00 – 11.20
Møteleiar: Ordfører i Fjell kommune, Marianne Sandahl Bjørøy (AP).	Stad: Kultursalen i Fjell rådhus	
Medlemer som møtte: <u>Fjell kommune:</u> Egil Haaland (AP), Hilde Lohmann Sandal (AP), Tom Georg Indrevik (H), Odd Bjarne Skogestad (KrF), vara Karsten Sprenger (H), vara Daniel Victor Sandvik (FrP), vara Elna Nybakk (SL); medlem Ernst M. Einarsen (H) kom til sak 33/17 klokka 10.15. <u>Øygarden kommune:</u> Børge Haugetun (TVØ), Silvia Haugland (TVØ), Espen Harkestad (AP), Ingrid Toft (H). <u>Sund kommune:</u> Kari-Anne Landro (H), Nils Kåre Skoge (H), May Elin Limevåg (FrP), Jogeir Sognnæs (AP), Kjell Arve Vorland (SP). Tillitsvalte med observatørstatus, tale- og forslagsrett: Trude Erstad Villanger (HVO Fjell), Hildegunn Høyland (Fagforbundet), Vibecke Hodnekvam (Utdanningsforbundet).	Forfall: Ernst M. Einarsen (H) – meldt forfall frå møtestart til klokka 10.15, vara Karsten Sprenger (H). Anita Garlid Johannesen (FrP) – vara Daniel Victor Sandvik (FrP). Svein Bergh (SL) – vara Elna Nybakk (SL).	
Andre: Koordinator for førebuaende fellesnemnd Lillian Torsvik, rådmann Siri Fahlvik Pettersen i Øygarden, seniorrådgjevar Willy Sørensen, økonomisjef i Fjell kommune Svend-Fredrik Untiedt.		
Referent: Unni Rygg		

Saksnr	Sakstittel
29/17	Godkjenning av innkalling og saksliste
	Innkalling og saksliste vart godkjente utan merknader.
30/17	Godkjenning av referat frå førre møte 24.04.2017
	Referat frå førre møte, 24.04.2017, vart godkjent utan merknad.

31/17	Presentasjon av gjennomført kartlegging pensjonsordningar v/ økonomisjef i Fjell kommune, Svend-Fredrik Untiedt Untiedt informerte om resultatet frå kartlegginga av dei ulike pensjonsordningane i dei tre kommunane. Fjell, Sund og Øygarden har alle ordningar med tenestepensjon for dei tilsette basert på ytelsespensjon. Fjell har ei eiga kommunal pensjonskasse, medan Sund og Øygarden har kommunal landspensjonskasse (KLP) som tenesteleverandør. Kartlegginga viser at om vår nye kommune vel ei eiga kommunal pensjonskasse som løysing så vil Sund og Øygarden sin selskapsbuffer frå KLP gå tapt. Spørsmålet blir om den nye kommunen skal bruke KLP som pensjonsleverandør, eller oppretthalde Fjell kommunale pensjonskasse som pensjonsordning i den nye kommunen. Untiedt avslutta med at det er vesentleg med god dialog og kommunikasjon, ei felles forståing, når det skal veljast pensjonsleverandør. Etter presentasjonen vart det stilt spørsmål om faktorar som kan spele inn på val av pensjonsløysing som t.d. høgrisiko-profil og alderssamansetjing blant dei tilsette. Det kom følgjande <u>fellesmerknad</u> frå organisasjonane i Fjell, Øygarden og Sund v/ tillitsvalte Hildegunn Høyland: Organisasjonane er opptekne av at det vert lagt vekt på rett prosess ved vurdering og val av pensjonsselskap/pensjonskasse for den nye kommunen. 1. God prosess og nok tid til å skaffe grunnlag nok til å gjennomføre val av pensjonsleverandør/pensjonskasse. 2. Gjennomføre drøftingar i kvar kommune der alle organisasjonane er innkalla, i forhold til HA del B §3. 3. Tid til høyring.
32/17	Tilsetjing av prosjektleiar Marianne Sandahl Bjorøy, Kari-Anne Landro og Børge Haugetun informerte om prosessen med å tilsetje ein prosjektleiar som får administrativt ansvar for å gjennomføre etablering av den nye kommunen. Tilsetjingsutvalet var samrøystes i si tilråding; Førebuande fellesnemnd tilbyr Paul Jostein Manger stillinga som prosjektleiar for etablering av «Nye Øygarden kommune». Tilrådinga vart <i>samrøystes vedteken</i> i Førebuande fellesnemnd. Paul Jostein Manger er invitert til felles kommunestyremøte onsdag 21.juni, på Panorama hotell. Manger kan ta til i stillinga som prosjektleiar frå 1.september 2017, og den formelle fellesnemnda vil ha sitt fyrste møte kort tid etter.
33/17	Felles kommunestyremøte 21. juni etter innkalling frå Fylkesmannen og påfølgjande separate kommunestyremøte Ernst M. Einarsen (H) kom til møtet til behandlinga av denne saka, og vara Karsten

	Sprenger (H) forlot møtet. Marianne Sandahl Bjorøy informerte om saksframlegg 1 – «Etablering av ny kommune – oppfølging av felles intensjonsavtale og Inndelingslova §§ 25 og 26», og las opp innstillinga i saka. Det kom følgjande merknader til innstillinga: Under innstillinga <u>punkt 1</u>) kom det kommentar frå Daniel Victor Sandvik (FrP) om at partiet hans vil fremje forslag til alternativt kommunenamn på møtet 21.juni. Under innstillinga <u>punkt 3</u>) må Fjell og Øygarden velje varamedlemer til fellesnemnda etter forholdstalsval / avtaleval. Det vart semje om at noverande varamedlemer kan fremjast som avtaleval, og at parti ved behov kan supplere med fleire varamedlemer, slik at det kan leggjast fram ei ferdig liste til felles kommunestyremøte 21.juni. Under innstillinga <u>punkt 7</u>) må tekst om kommunestyrerepresentantar som medlemer i utvala rettast opp. Fjell eldreråd har krav om at tre medlemer vert valte direkte frå kommunestyret, men det er ikkje krav om kommunestyrerepresentant. Hovudverneombod (HVO) Trude Erstad Villanger kom med merknad om at alle tre kommunane har eit arbeidsmiljøutval (AMU) i dag, og at Fellesnemnda kanskje bør oppretta eit eige AMU-utval knytt til etablering av den nye kommunen. Møteleiar Marianne Sandahl Bjorøy viste til at Fellesnemnda kan oppretta eit AMU-utval ved behov, som følgje av innstillinga i punkt 7. Under innstillinga <u>punkt 8</u>) vart det kommentert frå tillitsvalt Vibecke Hodnekvam at valet av medlemer til utvalet skal skje etter kommunane si hovudavtale – og førebuande fellesnemnda vart samde om å stryke siste setning i punkt 8. Nytt punkt 8 vart då slik: <i>8. Det vert etablert eit Partssamansett utval i samsvar med §25 i Inndelingslova. Utvalet skal bestå av dei politisk valde medlemmane i Fellesnemnda, og til saman 6 tillitsvalde, - to frå kvar kommune.</i> Under innstillinga <u>punkt 9</u>) vart det vist til at fellesnemnda si rolle i kommunevalet 2019 er eit nytt punkt som det er verdt å merke seg. Møteleiar Marianne Sandahl Bjorøy informerte deretter om saksframlegg 2 – «Etablering av ny kommune - val av revisor for verksemda i Fellesnemnda», og las opp innstillinga i saka. Det var ingen merknader til innstillinga.
34/17	Gjennomført framtidsseminar 15.05.17 Møteleiar Marianne Sandahl Bjorøy la opp til open evaluering av framtidsseminaret 15.mai 2017, og det kom følgjande innspel: • kanskje litt mange tema for eit dagseminar, avgrense mengde tema neste gong • ynskjer å behalde strategisk vinkel – ikkje berre enkeltsaker • ynskjer seminar to gonger pr. år, med to tema pr. seminar

	• litt høgtsvevande – ynskjer meir jordnær tilnærming, anna perspektiv • seminaret famna vidt, med mange og ulike tema – kanskje for mange til å kunne absorbere • det er samstundes viktig å kunne løfte blikket og reflektere i ettertid, særskilt over transportløysingar • ynskjer færre tema, slik at det er mogleg å gå meir i djupna med t.d. gruppearbeid • sluttar seg til førre kommentar; viktig med tema som ein kan strekke seg etter og som ein ikkje er vant med i det daglege • ynskjer færre tema • seminaret skulle vere høgtflygande – var ein del av strategien • ynskjer innspel frå kommunar som har kome lengre i samanslåingsprosessen, t.d. kommunar i Danmark, eller Sandefjord kommune, på seinare seminar • kommentar om at Sandefjord kommune er pressa og for mykje brukt som eksempelkommune, men at kommunar i Danmark vil vere eit godt alternativ å få innspel frå • ynskjer meir erfaringsgrunnlag frå kommunar som har kome lengre i prosessen – med råd om kva ein ikkje bør gjere • ynskjer at seminara framover vert retta mot oppgåvene som fellesnemnda skal jobbe med • ynskjer dialog på framtidige seminar – rom for diskusjon • støtter oppmoding om å få innspel frå Danmark– anten ved at fellesnemnda inviterer eller drar på besøk til relevante danske kommunar, særskilt med tanke på å bruke biblioteket som servicetorgfunksjon <u>Oppsummert:</u> • ynskjer fleire seminar, men annleis bygd opp – meir konkret i høve til kommunesamanslåing • ynskjer færre tema som går meir i djupna og er knytt til oppgåvebehova • t.d. ein bolc med arbeids- og organisasjonspyskolog og professor Ståle Einarsen, der også tilsette vert invitert • rette seg mot Danmark når den formelle fellesnemnda er etablert • innbyggjarperspektivet er vesentleg for å skape engasjement om samanslåinga Det kom kommentarar frå <i>tillitsvalte</i> om at omstillingskompetanse for dei tilsette er mogleg tema for framtidsseminar, at det vil vere riktig å sjå mot dei som har kome lengre i samanslåingsprosessen t.d. i Danmark, at alle som jobbar med samanslåinga bør inviterast med på slike seminar, og at alle fagområda bør jobbast med i samanslåingsprosessen. Ein vil koma attende til spørsmålet om fleire seminar og innhald i seminara, i Fellesnemnda.
35/17	Seminar 4 den 26. – 27. april på Scandic Bergen Airport, Flesland med tema: «Mål og visjoner for ny kommune – og gevinstrealisering i praksis» Silvia Haugland, Trude Erstad Villanger og Nils Kåre Skoge var til stades på seminar 4 for kommunar som skal slå seg saman, og informerte fellesnemnda om tema på seminaret –

	med vekt på innlegget til Micco Grønholm frå Helsingborg kommune: https://www.youtube.com/watch?v=9MtaZdvwe8U http://www.ks.no/fagomrader/samfunn-og-demokrati/kommunereformen/ks-tilbud-til-kommunene/mal-og-visjoner-for-ny-kommune--og-gevinstrealisering-i-praksis/ Digitalisering i arbeidslivet krev ein organisasjonskultur der tilsette tek ansvar og tør å prøve og feile, men samstundes lære av feila, for å utvikle seg sjølv og arbeidsmetodar for ein betre tenesteproduksjon. I arbeidet med å bygge ein ny og digital kommune er det viktig med medverknad, likeverd og nyskaping for å hente ut verdi av samanslåingsprosessen.
36/17	Oppsummering av Førebuande fellesnemnd sitt arbeid og avslutning Møteleiar Marianne Sandahl Bjorøy takka for arbeidet i den Førebuande fellesnemnda, og særleg koordinator Lillian Torsvik som har hatt det administrative ansvaret. Bjorøy viste til at den formelle fellesnemnda vil starte møteverksemda si like etter at prosjektleiar Paul Jostein Manger er byrja i jobben.
37/17	Ymse Det var ingen spørsmål til ymseposten.

Pensjonsanalyse for

Kommunene Fjell, Sund og Øygarden

Versjon 1.4 Endelig

31. mai 2017

Innholdsfortegnelse:

1	Oppsummering og konklusjoner	2
1.1	Pensjonsmidler.....	3
1.2	Avkastning i Fjell Kommunale pensjonskasse	4
2	Finansiell sammenligning	4
2.1	Premie for årets pensjonsopptjening.....	5
2.2	Administrasjonskostnader	7
2.3	Rentegarantipremie.....	8
2.4	Egenkapital til KLP	8
2.5	Selskapsbuffer i KLP	9
2.6	Flytting til KLP	10
2.7	Frigjøring av kapital og fremtidige kostnader	11
3	Tekniske detaljer	13
3.1	Om nivået på bufferkapital	13
3.2	Om kursreserver	13
3.3	Merverdi på obligasjoner som holdes til forfall (HTF-reserve)	14
3.4	Finansieringsforpliktelser i en fellesordning	14
3.5	Demografi basert på Gabler indekser grunnlag for «Normalpremie»	15
4	Forvaltning av pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser	15
5	Styring og kontroll	16
6	Behovet for forsikring	17
6.1	Forsikringsrisiko	17
6.2	Kapitalforvaltning.....	18
6.3	Betjening og kompetanse innen pensjonsområdet.....	18
6.4	Kapitalbehov.....	18
7	Oppsummering	20
8	Ord og uttrykk	21

1 Oppsummering og konklusjoner

Pensjonsordningene til Sund Kommune, Øygarden Kommune og Fjell kommune har en samlet premiereserve på ca 1.300mill og pensjonsmidler (unntatt premiefond) på ca 1.550mill. Spørsmålet som diskuteres i denne rapporten er om pensjonsmidlene bør samles i Fjell kommunale pensjonskasse eller om pensjonskassen bør legges ned og alle pensjonsmidlene samles i KLP.

En pensjonskasse vil kreve høyere kapitalbinding enn en forsikring i KLP. Denne er tallfestet til ca 111mill. Denne høyere kapitalbindingen benyttes til å oppnå premiebesparelser. Dersom premiebesparelsene er vesentlige, vil de være lønnsomt å binde kapital i en pensjonskasse.

KLP utjevner premien slik at alle kommuner betaler samme premie. Beregninger viser at alle tre kommunene vil ha lavere premier for opptjening av pensjon i en pensjonskasse enn den utlignede premien i KLP. Samlet besparelse over 15 år det beregnet til ca 199mill.

Det er vårt syn at en pensjonskasse er en økonomisk lønnsom løsning for de tre kommunene.

1.1 Pensjonsmidler

	Sund	Øygarden	Fjell	Fusjonert
PremieReserve	282 423	276 420	749 964	1 308 807
SELSKAPSBUFFER				
Egenkapital opptjent			20 246	20 246
Merverdi obligasjoner			7 304	7 304
Kursreserve under 2%			14 999	14 999
Risikoutjevningfond			3 785	3 785
Samlet selskapsbuffer	-	-	46 334	46 334
KUNDEBUFFER				
Egenkapital innskutt	8 479	8 299	48 394	65 172
Tilleggsavsetninger	11 683	16 253	25 062	52 998
Kursreserve over 2%	11 288	14 224	39 145	64 657
Samlet kundebuffer	31 450	38 776	112 601	182 827
SAMLET BUFFER	31 450	38 776	158 935	229 161
SAMLET PENSJONSMIDLER	313 873	315 196	908 899	1 537 968
Buffer i % premiereserve	11,14 %	14,03 %	21,19 %	17,51 %

Pensjonsmidlene er beregnet som den kapital som kommunene faktisk disponerer over.

I en pensjonskasse eier kommunen også den bufferkapital som omtales som selskapsbuffer.

Selskapsbuffer i KLP inngår ikke i pensjonsmidlene fordi den bufferen disponeres i sin helhet av KLP.

Fjell pensjonskasse ble startet i 2006. I perioden siden 2006 har premiereserven vokst med 11,6% årlig. Dette er noe høyere vekst enn tilsvarende periode i KLP. Veksttakten relativt til KLP er fallende noe som vises i veksten fra 2012. Den ligger 2% under KLP.

Vi har ikke informasjon om vekst-takten i premiereserven i Sund eller Øygarden.

Premiereserve	FPK vekst	KLP vekst
siden 2012	136,9 %	152,8 %
siden 2009	202,7 %	200,0 %
siden 2007	260,4 %	234,4 %
siden 2006	298,8 %	261,6 %
siden 2012 årlig	6,48 %	8,85 %
siden 2006 årlig	11,57 %	10,10 %

Premiereserve Fordeling	
Adm	3,4 %
Aktive	39,1 %
Oppsatte	10,5 %
Pensjonist	46,9 %
	100,0 %

Den samlede premiereserve for de fusjonerte ordningene vil fordeles som vist i tabellen. Det er ca 39% prosent av premiereserven som omhandler dagens ansatte og 58% omhandler tidligere ansatte, og en rest på 3,4% skal brukes til å betale fremtidige administrasjonskostnader.

1.2 Avkastning i Fjell Kommunale pensjonskasse

Den verdijusterte avkastningen i for Fjell kommune har variert i perioden, men pensjonskassen har registrert en høyere verdijustert avkastning enn KLP siden oppstart og de siste 5 årene. Avkastningen på pensjonsmidlene i Sund og Øygarden er ikke beregnet. Avkastning i KLP er en tilnærming, men det er usikkert om den faktiske avkastningen på pensjonsmidler i Sund og Øygarden ville fulgt avkastningen som rapporteres fra KLP.

	KLP verdijust	FPK verdijust
2016	5,7 %	5,0 %
2015	4,7 %	4,7 %
2014	6,1 %	6,7 %
2013	6,2 %	8,0 %
2012	6,7 %	6,5 %
2011	3,2 %	7,7 %
2010	7,5 %	9,8 %
2009	7,7 %	-1,3 %
2008	-3,0 %	4,1 %
2007	6,7 %	5,7 %
siden 2012 årlig	5,88 %	6,17 %
siden 2006 årlig	5,11 %	5,65 %

2 Finansiell sammenligning

Følgende faktorer har økonomisk betydning ved valg av pensjonsløsning:

- Årlige effekter
 - Pensjonsopptjening
 - Uføreutvikling
 - Tidligpensjonering
 - Administrasjonskostnader
 - Rentegarantikostnad og egenkapitaltilførsel
 - Finansavkastning

Vi fokuseres på de viktigste forholdene, nemlig

- Pensjonsopptjening
- Administrasjonskostnader
- Rentegarantikostnad
- Egenkapitaltilførsel

Finansavkastning har vært høyere i pensjonskassen enn i KLP. Pensjonskassen har mulighet til å ha en annen investeringspolitikk enn KLP og har mulighet til fleksibel kapitaltilførsel. Imidlertid har vi ikke

lagt inn en forventet meravkastning på kapitalforvaltningen. Fordelen med en pensjonskasse er at kommunen kan selv velge risikonivå og hvem som skal forvalte kapitalen.

Verdien av årlige forskjeller må sees på i et nåverdiperspektiv. Besparelser i år kan fortsette i en årrekke. Horisonten for besparelser er satt til 15 år i analysen. En noe forenklet metode blir da å estimere nåverdien ved å multiplisere året forskjell med 15.

En nedleggelse av pensjonskassen vil lede til at det vil bli frigjort kapital på ca 111mill. Frigjøringen oppstår fordi KLP benytter sin egen kapitalbuffer som er oppspart av alle andre kommuner, til å dekke det samlede kapitalbehovet for en pensjonsordning. Frigjøring av kapital kan gjøres når som helst og «pengene blir ikke borte». De er investert på en annen måte. Premiene i pensjonskassen blir lavere enn i KLP og nåverdien av de fremtidige premiebesparelser er høy. En pensjonskasse etableres nettopp i de situasjoner hvor KLP krever for høye premier sammenliknet med de premier som kan beregnes for pensjonskassen. Kapitalbinding i en pensjonskasse er den eneste måten å oppnå den fremtidige premiebesparelsen. Dersom frigjøring av kapital skyldes svak kommunal økonomi og kommunen ikke får adgang til lånemarkedene, så skal ikke en pensjonskasse etableres fordi «det er dyrt å være fattig».

Frigjort kapital			110 771
Sparte renter på frigjort kapital			-7 291
Tap av EK innskudd			21 258
Tap ved hastesalg av eiendeler			ikke tallfestet
Tap ved høyere fremtidige premier			160 978
Arbeidsgiveravgift	14,1 %		24 667
Samlet effekt inklusiv arbeidsgiveravgift			199 611

Samlet sett vil kostnadene over en 15 års periode være 199mill høyere ved å velge KLP som fremtidig leverandør sammenliknet med det å beholde Fjell kommunale pensjonskasse. Men for å oppnå denne økonomiske besparelsen må kommunen binde 111mill. De 111mill er en sikkerhetsstillelse, ikke et økonomisk tap! Avkastningen på denne kapitalbindingen er høy.

2.1 Premie for årets pensjonsopptjening

Sammensetning av dagens aktive har betydning for beregningen årets opptjente ytelser og premien som blir beregnet. Lavere opptjent ytelse gir lavere premie. Færre som kan pensjoneres med særaldersgrenser gir lavere premier. Lavere alder gir lavere premie. Flere menn enn kvinner gir lavere premier. Opptjening av pensjonsytelse påvirker selve premieberegningen.

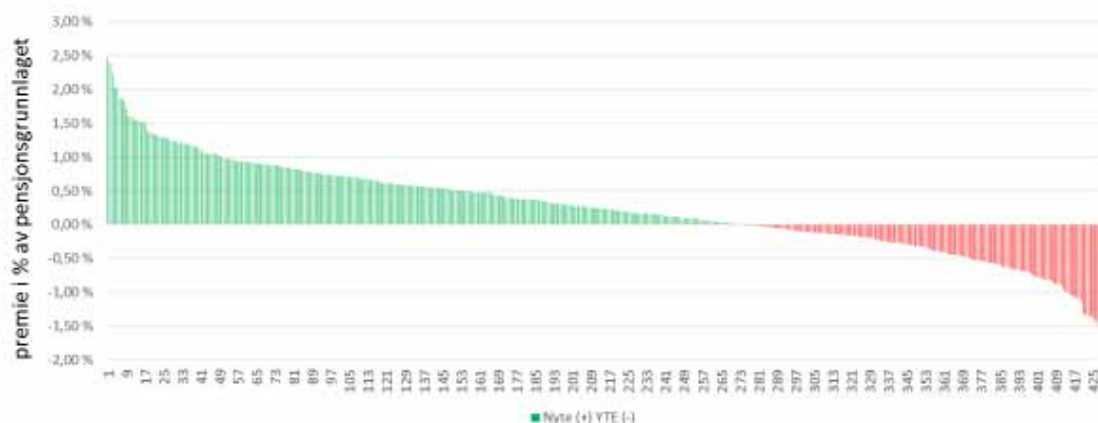
Det er således en rekke forhold som påvirker premien for årets pensjonsopptjening og disse forholdene kan dra i forskjellige retninger. I en fellesordning betaler alle deltagere samme premie i prosent av pensjonsgrunnlaget (utjevnet premie). Hver pensjonsordning har sin egen «naturlige»

premie. Differansen mellom utjevnet premie og den naturlige premie bestemmer om kommunen er en nyter (naturlig premie er høyere enn utjevnet premie) eller en yter (naturlig premie er lavere enn utjevnet premie).

Problemstilling av typen yte/nyte gjelder ikke bare opptjening av premie, men egentlig all type forsikring. Når forskjellen er stor mellom den utjevnete premie og den naturlige premien vil man foretrekke å være selvforsikret (altså pensjonskasse).

Det enkleste hadde være om KLP i sin rapportering hadde rapportert kommunens yte/nyte balanse. Tallene er tilgjengelig i KLP, men de gjøres ikke tilgjengelig for kommuner dersom man ikke aktivt krever den type opplysning.

Kommuner i Norge relativt til KLP-premie

I mangel av offentliggjøring må man lage egne analyser. Gablers indeks for alle kommuner i Norge viser at Fjell, Øygarden og Sund er ytere i et KLP fellesskap. De aller fleste pensjonskasser ville vært ytere i KLP, og dette er en grunn til at de faktisk er pensjonskasser og ikke er medlemmer i KLPs utjevningsordning.

KLP Premier	sats	type	Grunnlag	Grunnlag Sund	Grunnlag Øygarden	Grunnlag Fjell	Grunnlag Fusjon
Forsikringspremie	9,45 %	lønn	77 000	153 768	154 371	478 366	786 505
Bruttogaranti	1,40 %	lønn	11 407				
Tidlig pensjon	1,06 %	lønn	8 637				
AFP 62-64 utjevn	0,90 %	lønn	7 333				
AFP 62-64 selv		lønn					
Reguleringspremie	3,90 %	reserve	53 457 424	281 467 224	275 696 268	758 629 700	1 323 072 577
Rentegarantipremie	0,18 %	reserve IB	2 381 531				

	pgrunnlag	opptj
Fjell	478 366 000	7,29 %
Sund	153 768 000	6,92 %
Øygarden	154 371 000	7,46 %
Fusjonert	786 505 000	7,25 %

Vi har gjort en beregning av årets forsikringspremie for aktive medlemmer for de tre kommunene er basert på mottatte FNO data. Tilskuddet i denne beregningen utgjør 7,25%, og for å gjøre den sammenliknbar med KLPs premie på 9,45% legges inn en administrasjonskostnad i tillegg på 0,6% (i prosent av

pensjonsgrunnlaget), og dermed en total kostnad på 7,9%. Dette skulle gi en forskjell på nærmere 1,6%. Årsaken til den relativt differansen er at den beregnede premien for 2017 for hver ansatt pr 1.1.2017 avviker fra KLPs utlignede premie. Rangeringen mellom kommunene viser at Sund er rimeligst, fulgt av Fjell og deretter Øygarden.

Forskjellen kan forklares ned på sammensetningen av ansatte i de tre kommunene.

Beregningen fremover i tid er basert på en generell lønnsvekst på 3%. KLP og pensjonskassen starter med hhv 9,45% og 7,87% i årlig premie. Over tid blir forskjellen mellom pensjonskassen og KLP mindre og etter 15 år er pensjonskassen premie økt ca 1%-poeng og KLP premien er uendret.

Lønn	år	KLP premie	PK sats	PK premie	Premiebesp
774 956 000	0	73 233 342	7,87 %	61 005 058	12 228 284
798 204 680	1	75 430 342	7,95 %	63 464 967	11 965 376
822 150 820	2	77 693 253	8,03 %	65 985 133	11 708 120
846 815 345	3	80 024 050	8,10 %	68 567 655	11 456 395
872 219 805	4	82 424 772	8,16 %	71 214 689	11 210 083
898 386 400	5	84 897 515	8,23 %	73 928 449	10 969 066
925 337 992	6	87 444 440	8,29 %	76 711 209	10 733 231
953 098 131	7	90 067 773	8,35 %	79 565 307	10 502 467
981 691 075	8	92 769 807	8,40 %	82 493 143	10 276 664
1 011 141 807	9	95 552 901	8,46 %	85 497 185	10 055 715
1 041 476 062	10	98 419 488	8,51 %	88 579 970	9 839 518
1 072 720 344	11	101 372 072	8,55 %	91 744 105	9 627 968
1 104 901 954	12	104 413 235	8,60 %	94 992 268	9 420 967
1 138 049 012	13	107 545 632	8,64 %	98 327 216	9 218 416
1 172 190 483	14	110 772 001	8,68 %	101 751 781	9 020 220

Denne tabellen kan også leses slik at dersom kommunen frigjør 111mill ved å legge ned pensjonskassen, så er premiebesparelsen en form for rente. 12mill spart første år tilsvarer en rente på over 10% på den frigjorte kapitalen.

Nåverdien av denne premiebesparelsen er ca 140mill

2.2 Administrasjonskostnader

Administrasjonskostnadene målt i prosent av premiereserven er ca 0,5% i pensjonskassen. KLPs kostnader utgjør ca 0,3%. Pensjonskassen har egne ansatte. Servicenivået mot medlemmer og kommunen er høyere enn det gjennomsnittlige service nivået i KLP. I tillegg vil pensjonskassens økonomiske rapportering være langt mer detaljert enn den rapportering som KLP leverer. KLP leverte sin rapport (kontoutskrift) for 2016 den 30.mai. Fjell Kommunale Pensjonskasse hadde sine regnskap

ferdig i januar. Det innebærer at service kostnader ikke kan sammenliknes direkte, fordi det er klare nivåforskjeller mot KLP.

Dersom Sund og Øygarden blir flyttet til pensjonskassen og kostnadene i pensjonskassen holdes tilnærmet konstant, vil kostnadene falle ned mot 0,3% eller 0,6% av pensjonsgrunnlaget.

Fjell PK	i dag		fusjonert		nye midler
underliggende	926 200		1 555 269		629 069
Kostnader forv	332	0,04 %	557	0,04 %	
Fors kostn	4331	0,47 %	4331	0,28 %	
	4663	0,50 %	4 888	0,31 %	reserve
				0,62 %	pgrunnlag

Det legges til grunn av pensjonskassen bør ha 0,1% høyere administrasjonskostnad (i % av premiereserve) enn KLP. Dette skyldes det enkle faktum at KLP bør ha stordriftsfordeler og at disse utgjør nærmere 33% av KLP kostnadsnivå (0,1%/0,3%). Disse kostnadene reflekterer det servicenivå som følger med KLP. Pensjonskassen vil kunne ha kostnader over KLPs servicenivå, fordi KLPs service ikke er tilstrekkelig for det nivå som er ønskelig å ha for en stor pensjonsordning. Dette gjelder styring og kontroll, rapporteringsservice, pensjonsservice og kapitalforvaltning.

2.3 Rentegarantipremie

Rentegarantipremie som betales til KLP tildeles i prinsippet KLPs opptjente egenkapital. Kommunen har ingen eierandel i den opptjente egenkapitalen i KLP i den forstand at kommunen vil aldri få en andel utbetalt. Kommunen eier derimot den opptjente egenkapitalen i en pensjonskasse. Pensjonskassen kan også bestemme om det skal innbetales rentegarantipremie eller egenkapital. Den økonomiske effekten er den samme for pensjonskassen, men det er rimeligere for kommunen å betale inn egenkapital, da den ikke belastet med arbeidsgiveravgift.

Da kommunen ikke få eierskap til den opptjente kapital, vil rentegarantipremie på 0,18% av premiereserven (0,3% av lønn) være en kostnad.

2.4 Egenkapital til KLP

Innbetaling av egenkapital til KLP vil være ca 2,7% - 3% av premiereserven (ca NOK 25 mill for Fjell. Sunde og Øygarden har allerede innbetalt ca 16mill) kommune). Deretter vil det årlig innbetales ny egenkapital basert på KLPs strategi (Fjell, Sund og Øygarden)

Egenkapitalinnskudd i KLP gjøres opp i kroner, men kalkylen er basert på en «reservebrøk». Når egenkapitalinnskuddet foretas beregnes kravet til innskudd som pensjonsordningens premiereserve multiplisert med egenkapitalprosenten. Egenkapitalprosenten fastsettes som egenkapitalkravet i prosent av den samlede premiereserve. Når verdien av egenkapital skal beregnes etter at innskuddet er gjort beregnes verdien som en «reservebrøk». Reservebrøken tilsvarer forholdet mellom pensjonsordningens premiereserve og premiereserven i KLP. Innskutt kapital gir ingen rente eller utbytte. Dette betyr at dersom reservebrøken endres i perioden så endres verdien av innskuddet. Verdien reduseres dersom Fjell kommune har en svakere vekst i premiereserve enn veksten i KLPs samlede premiereserve. KLPs samlede premiereserve vokser med 7% og premiereserven i Fjell

kommune pensjonsordning vokser med 6%, slik at kommunens reservebrøk faller og dermed reduseres verdien av innskuddet.

Verdiutviklingen av egenkapitalinnskuddet i KLP følger endringen i reservebrøken. Dersom alternativet er å investere et egenkapitalinnskudd i en pensjonskasse, så vil innskuddet få en avkastning lik avkastningen på kapitalen som oppnås i markedet. Kostnaden forbundet med innskudd av egenkapital i KLP tilsvarer tapet av direkteavkastning samt tap som følge av redusert reservebrøk.

KLP står fritt til å kreve ytterligere innbetaling av egenkapital dersom det etter KLPs syn, er nødvendig. Avkastning på egenkapitalen inngår i KLPs opptjente egenkapital. Opptjent egenkapital holdes i KLP i all fremtid og tilhører ikke den enkelte kunde. Dersom Fjell kommune på et senere tidspunkt ville flytte til fra KLP eller reetablere egen pensjonskasse vil opptjent egenkapital ikke bli utbetalt.

Opptjent egenkapital fordeles ikke ut på de enkelte kunder i KLP. Kapitalen betales heller ikke ut ved fraflytting. Innbetalt egenkapital omfordeles mellom kundene i KLP. De kunder som har sterkest vekst i reserven får en høyere reservebrøk, og dermed en høyere «eierandel».

Kommunen har i prinsippet ingen eierrett til den opptjente egenkapitalen i KLP. En innbetaling på 25mill i egenkapital i KLP sammenliknet med 25mill i en pensjonskasse, gir et tap tilsvarende den risikofrie avkastning på 2% samt 1% reduksjon i reservebrøken, altså et årlig tap på ca 3%. Over en 15 års periode tilsvare dette 29% av de samlede egenkapitalinnskudd over perioden.

Innskutt egenkapital blir i Kommunens regnskap normalt innregnet til historisk kost, som tilsvarer innbetalt verdi, selv om verdien ved fraflytting vil være et annet beløp.

Samlet frigjøring av kapital for reduksjon av lånegjeld, blir da 111mill.

2.5 Selskapsbuffer i KLP

KLP bygger opp bufferkapital som ikke blir utbetalt når en kunde flytt fra KLP til en pensjonskasse. Kunden i KLP er med å bygge opp en buffer som kunden ikke får eiendomsrett til. Det er KLP som bestemmer og disponerer over denne kapital. For å illustrere dette har vi satt opp midlene i FPK og illustrert hvordan disse effektene ville ha vært dersom FPK hadde vært kunde i KLP i dag med tilsvarende midler som pensjonskassen hadde pr 31.12 2016. Kommunen ville da hatt rett til 31mill. i mindre kapital, enn det som regnskapet i pensjonskassen faktisk viser.

	KLP '16	FKP '16	Tap hvis kunde i KLP
PREMIERESERVE	100,00 %	100,00 %	-
SELSKAPSBUFFER			
Egenkapital opptjent	3,19 %	2,70 %	-20 246
Merverdi obligasjoner	2,49 %	0,97 %	-7 304
Kursreserve 2%	2,00 %	2,00 %	
Risikoutjevningfond	1,03 %	0,50 %	-3 785
Samlet selskapsbuffer	8,71 %	6,18 %	<u>-31 335</u>

Figuren viser at bufferkapital tilsvarende 8,7% av premiereserven i KLP ikke kan flyttes ut av KLP, selv om kunden har vært med å bygge opp denne kapitalen.

Kommunene Sund og Øygarden legger beslag på en selskapsbuffer i KLP på ca 49mill. Dette er en buffer KLP må opprettholde for å kunne drive effektivt. Sund og Øygarden eier ikke denne kapitalen, men må betale for at kapitalen skal opprettholdes også i fremtiden.

	Sund	Øygarden	Fjell	Fusjonert
KLP selskapsbuffer	24 606	24 083	-	48 690

Dersom Sund og Øygarden (og eventuelt Fjell) blir i KLP, vil kommunene tape på ytterligere oppbygging av selskapsbuffer i KLP.

2.6 Flytting til KLP

Fjell kommune har egen pensjonskasse. Dersom Fjell kommune flytter ordningen til KLP vil pensjonskassen realisere alle sine eiendeler. Ved eventuell overføring til KLP vil FPK måtte innbetale forsikringstekniske midler basert på KLPs beregningsgrunnlag samt innbetaling av egenkapital. Differansen mellom samlede eiendeler og KLPs samlede krav til innbetaling av midler, vil i prinsippet bli frigjort som tilbakebetaling av innskutt egenkapital eller som overføring til premiefond.

Den kapitalen som frigjøres kan benyttes til andre formål. Det legges til grunn at kapitalen ikke øker det kommunale forbruket men brukes til gjeldsnedbetaling og dermed sparte rentekostnader.

Følgende tabell viser samlede midler pr 31.12.2016. Midlene er fordelt på KLPs metode for fordeling av midler, nemlig de midler som tilhører Kommunen og som kan flyttes fra KLP, og de midler som tilhører KLP og som ikke kan flyttes fra KLP.

	Sund	Øygarden	Fjell	Fusjonert	Fusjonert'16	KLP '16
PremieReserve	282 423	276 420	749 964	1 308 807	1 308 807	
SELSKAPSBUFFER						
Egenkapital opptjent			20 246	20 246	1,55 %	3,19 %
Merverdi obligasjoner			7 304	7 304	0,56 %	2,49 %
Kursreserve under 2%			14 999	14 999	1,15 %	2,00 %
Risikoutjevningfond			3 785	3 785	0,29 %	1,03 %
Samlet selskapsbuffer	-	-	46 334	46 334	3,54 %	8,71 %
KUNDEBUFFER						
Egenkapital innskutt	8 479	8 299	48 394	65 172	4,98 %	3,08 %
Tilleggsavsetninger	11 683	16 253	25 062	52 998	4,05 %	6,38 %
Kursreserve over 2%	11 288	14 224	39 145	64 657	4,94 %	5,44 %
Samlet kundebuffer	31 450	38 776	112 601	182 827	13,97 %	14,91 %
SAMLET BUFFER	31 450	38 776	158 935	229 161	17,51 %	23,62 %
SAMLET PENSJONSMIDLER	313 873	315 196	908 899	1 537 968		
Buffer i % premiereserve	11,14 %	14,03 %	21,19 %	17,51 %		23,62 %

I en pensjonskasse er skille mellom selskapsmidler og kundemidler ikke så viktig, fordi deltakerne i pensjonskassen vil avtale hvordan midler skal fordeles. Ved en nedleggelse av pensjonskassen vil selskapsmidler og kundemidler overføres til KLP, men selskapsmidlene blir omgjort til kundemidler. Dersom en pensjonsordning overføres fra KLP til pensjonskassen, vil kun kundemidler flyttes. En kunde i KLP har ikke eierskap til fellesmidlene.

KLP har en samlet buffer på 23,6%. Av denne bufferen vil 14,9% kunne flyttes. Resten av bufferkapitalen på 8,7% tilhører KLP og kan ikke flyttes. FPK har en samlet bufferkapital på 21,2% som tilsier at FPK noe lavere kapitalbinding enn KLP. Noen kan hevde at KLP dermed er mer solid fordi de har høyere samlet buffer. For en kommune er ikke dette et spørsmål om soliditet men om kapitalbinding. En pensjonskasse kan ha langt lavere kapitalbinding enn et livselskap, fordi det er kommunen som er ansvarlig for soliditeten i pensjonskassen, og kommunene kan ikke «gå konkurs».

En pensjonskasse kan i prinsippet holde en lavere kapitalbinding enn KLP. KLP er avhengig av å holde høy egenkapital for blant annet å sikre en god kredittrating for konsernets opplåning og tilfredsstille Solvency II. FPK står friere enn KLP til å kreve inn egenkapital eller rentegarantipremie når det trengs. Pensjonskassen kan ha lavere nivå innbetalt på forskudd fordi Kommunen kan innbetale etterskuddsvis dersom det er nødvendig.

	KLP '16	FKP '16	"Frigjøring"
PREMIERESERVE	100,00 %	100,00 %	Ukjent
SELSKAPSBUFFER			
Egenkapital opptjent	3,19 %	2,70 %	20 246
Merverdi obligasjoner	2,49 %	0,97 %	7 304
Kursreserve 2%	2,00 %	2,00 %	14 999
Risikoutjevningfond	1,03 %	0,50 %	3 785
Samlet selskapsbuffer	8,71 %	6,18 %	46 334
KUNDEBUFFER			
Egenkapital innskutt	3,08 %	6,45 %	25 292
Tilleggsavsetninger	6,38 %	3,34 %	
Kursreguleringsfond over 2%	5,44 %	5,22 %	39 145
Samlet kundebuffer	14,91 %	15,01 %	64 436
Samlet Buffer	23,62 %	21,19 %	110 771

Ved en tenkt nedleggelse av pensjonskassen og overføring til KLP vil ca 111mill frigjøres til sammen, fordelt på ca 23mill som tilbakebetaling av innskutt kapital og resten som overføring til premiefond.

2.7 Frigjøring av kapital og fremtidige kostnader

I denne nåverdianalysen legges det til grunn en horisont på 15år og diskontering av fremtidige kontantstrømmer er basert på swaprenter pr 31.12.2016

Frigjort kapital kan i prinsippet brukes til forbruk. «Verdien» av dette merforbruket er verdsatt til alternativ anvendelse, som f.eks kan være å redusere lånegjeld. Besparelsen i lånegjeld tilsvarer kredittkostnaden, som er satt til 0,5%. Over 15 år med 0,5% rentebesparelse vil denne frigjøringen utgjøre ca 6,6% av den frigjorte kapitalen. En frigjøring på 111mill vil da ha en rentebesparelse på ca 7mill i nåverdi.

Når det gjelder innskutt egenkapital vil Kommunen tape 2% avkastning på egenkapitalen og 2% på all ny egenkapital. Tapet oppstår fordi den risikofrie avkastningen på 2% på egenkapital overføres til

opptjent egenkapital samt at premiereserven i KLP som helhet vokser 1% (7% vs 6%) raskere enn veksten i kommunens premiereserve. Dette betyr at kommunen går glipp av avkastning på egenkapitalen samt at eierbrøken går ned. Dette er en kostnad og tilsvarer en nåverdi på 29% av den innbetalte egenkapitalen

I utgangspunktet kan vi da konkludere med at kapitalfrigjøring leder til sparte lånekostnader, men tapet av innskutt egenkapital er større. Dette er normalt en god grunn til å foretrekke pensjonskasse fremfor forsikring i KLP.

Et problem som kan oppstå i en avvikling av pensjonskasser, er relatert til visse type eiendeler. Investeringer i eiendom og private equity er eksempel på slike eiendeler som er vanskelig å realisere på kort sikt, fordi likviditeten i den type eiendeler er begrenset. Dette betyr at avviklingsperioden for en pensjonskasse med slike investeringer er lengre enn for andre investeringer. Dersom markedet får kjennskap til at en investor må selge og har dårlig tid, vil prisene kunne være lavere enn om pensjonskassen hadde god tid på å avvikle slike investeringer på en ordnet måte. Potensielle tap på en avvikling er ikke analysert. Slike kostnader må i så fall innregnes som et tap ved avvikling, og øker kostnadene ved selv avviklingen.

På den annen side vil pensjonskasse vs KLP også måtte baseres på om de fremtidige årlige premiebetalinger til KLP vil være høyere enn de årlige betalingene til pensjonskassen. I en rekke sammenhenger vil en pensjonsordning nyte billigere premier i et fellesskap enn det som vil måtte betales dersom pensjonsordningen ligger i en pensjonskasse. Dette omtales gjerne som «yte vs nyte».

Dersom Kommunen flytter inn i KLP, vil kommunen risikere å betale høyere premier for en rekke forhold som FPK i dag dekker til selvkost. Dersom horisonten for en beslutning er lang, så vil disse premiene kunne slå inn i vurderingen.

Et eksempel på en slik betaling kan være premie for bruttogaranti. Forskjellen mellom KLP og FPK er ikke analysert. En slik merpremie betales hvert år i fremtiden. De årlige merbetalingene som forfaller hvert år diskonteres med en rente for å finne nåverdien. Nåverdien gir uttrykk for den kostnad som påløper over hele horisonten. Den årlige betalingen (eller nåverdien) gir uttrykk for kostnader forbundet med det å frigjøre kapital fra pensjonskassen.

En meget viktig oppgave for en pensjonskasse er nettopp å utnytte forskjellen mellom felleskostnader i KLP med selvkost i pensjonskassen.

Det vil oppstå merkostnader til ren premie. Disse merkostnadene inngår i KLPs fellesskap eller blir tildelt KLPs opptjente egenkapital eller faktiske omfordelinger i KLP fellesskapet, slik at Kommunen ikke får eierskap til denne kapitalen.

Økte kostnader	Basis	Sats	Nåverdi	Gjsn årlig
Nåverdi av innsparte fremtidige renter på binding av kapital			-7 291	-486
Nåverdi av innskutt EK i KLP			5 158	344
Nåverdi av fremtidige EK innskudd			16 100	1 073
Nåverdi av fremtidige Årlige premier	Prmres	0,82 %	140 086	9 339
Nåverdi av fremtidige Rentegarantipremie	Prmres	0,18 %		
Nåverdi av fremtidige bruttogaranti	Prmres	0,00 %		
Nåverdi av fremtidige admin	Prmres	-0,10 %		
Nåverdi differanser premier		0,08 %	20 892	1 393
Nåverdi av likviditetstap eiendeler		ikke vurdert	ikke tallfestet	
			174 944	11 663
Samlet effekt inklusiv arbeidsgiveravgift			199 611	13 307

Tabellen over oppsummerer de finansielle effekter. Nåverdien er fordelt over 15 budsjettår.

3 Tekniske detaljer

3.1 Om nivået på bufferkapital

Premiereserven i offentlig tjenstepensjon i KLP og i pensjonskasser vil øke hvert år som følge av at ny premier til pensjonsopptjening og reguleringspremie overstiger de årlige pensjonsutbetalingene. Veksten i premiereserven i KLP i 2016 var 7,7%. Dette innebærer at så lenge KLP er i sterk vekst kan det ikke påregnes at KLPs behov for kapitalbinding blir redusert. Oppbygging av kapital bør da finne sted i Fjell Pensjonskasse.

3.2 Om kursreserver

Kursreserven uttrykkes normalt som % av forsikringsmessige avsetninger. Kursreserven tilsvarer forskjellen mellom markedsverdi og historisk kost på omløpsmidler som innregnes i regnskapet til markedsverdi. Kursreserven påvirkes av svingningene i markedet. Dersom historisk kost er større enn markedsverdien, settes kursreserven til 0. Livselskapet kan i meget stor utstrekning påvirke nivået på kursreserven. Ved årets slutt vil livselskapet vurdere om det er behov for å realisere hele eller deler av kursreserven. Kursreservens flytteverdi er 100% av kursreserven utover 2% forsikringsforpliktelser (premiereserve, tilleggsavsetning, premiefond).

Alt annet like vil det være fordelaktig for livselskapet å utsette realisering så lenge som mulig for å best mulig kunne utnytte at kunden skal tape mest mulig ved fraflytting (innlåsing). Denne form for innlåsing har en finansiell kostnad for kunden.

Ved en flytting fra KLP vil man etter dagens regler ikke få eiendomsrett til eventuelle kursreserver opp til 2% av samlede midler.

En kursreserve på 2% tilhører da KLP. Dette inngår som en kapital i KLP og vil ikke utbetales til en kunde.

3.3 Merverdi på obligasjoner som holdes til forfall (HTF-reserve)

Obligasjoner som skal eies til forfall kan innregnes i livselskapets regnskap basert på «effektiv rente metode» (amortisert verdi). Den amortiserte verdien vil avvike fra obligasjonens markedsverdi. Forskjellen mellom markedsverdi og regnskapsmessig verdi er en merverdi (HTF-reserve). Merverdien inngår ikke i flytteverdien. Den uttrykkes normalt som % av forsikringsforpliktelsene. HTF-reserven kan være både en oververdi (rentefall) eller underverdi (rentestigning). Livselskapet kan ikke påvirke nivået på HTF-reserven direkte da den kun påvirkes av svingningene i rentenivået. Livselskapet påvirker kun hvor mye obligasjoner som skal klassifiseres som hold-til forfall og om hele porteføljen skal realiseres.

HTF-reserven inngår ikke i regnskapet, men størrelsen opplyses i en note til årsregnskapet, eller normalt som en opplysning i kvartalsregnskapet. Den medfører at et forsikringsselskap kan føre opp aktiva til høyere verdi enn markedsverdien. Dersom HTF-reserven er sterkt negativ, og dette fører til fraflytting, kan livselskapet omklassifisere hold-til-forfall obligasjoner til omløpsmidler og således henføre tapet direkte til kundene. Dersom livselskapet har tapt penger på andre investeringer samtidig som rentenivået faller, så kan også hold-til-forfall obligasjoner omklassifiseres (jfr. at Storebrand gjorde dette i desember 2008).

Lån og obligasjoner som skal holdes til forfall blir ikke regnskapsført til markedsverdi, selv om disse eiendelene kunne vært regnskapsført slik. Imidlertid har det betydelige fordeler for et livselskap å klassifisere investeringer slik at en slipper å innregne til markedsverdi. De reelle svingningene i verdi blir dempet og finansiell avkastning fremstår som mer stabil. Forskjellen mellom markedsverdi og regnskapsverdi er en buffer som både kan være negativ og positiv. Dersom renten stiger vil bufferen bli negativ og det kan være lønnsomt å flytte. Dersom rentene faller blir bufferen positiv og det blir mindre lønnsomt å flytte.

Når rentenivået har vært lavt over en årrekke vil HTF obligasjoner være kjøpt på lave rentenivå. En plutselig renteoppgang kan da lede til negativ merverdi.

Dersom HTF-reserven er positiv, er en fraflytting negativ i den forstand at Kommunen får utbetalt mindre enn verdiene av de underliggende obligasjonene. Men Kommunen har i prinsippet ingen eierrett til denne merverdien, slik at dette ikke er et finansielt tap.

3.4 Finansieringsforpliktelser i en fellesordning

Kommunene deltar i KLPs fellesordning for Kommuner. Finansieringen av årets opptjening gjøres på basis av en fordelingsnøkkel basert på fellesskapets forventede opptjening i prosent av fellesskapets lønnsmasse. Kommuner og virksomheter har sitt eget utjevningsfellesskap i KLP og det er også et eget utjevningsfellesskap i KLP for lukkede ordninger.

En slik fordelingsnøkkel vil lede til at noen Kommuner betaler mer enn det opptjeningen i Kommunen skal tilsi og noen betaler mindre. KLP er administrator av fellesordningen og KLP har kunnskap om hvordan fordelingsnøkkel slår ut for hver enkel deltaker i fellesordningen. Imidlertid opplyser ikke KLP i sine rapporter eksplisitt hvordan hver enkelt deltaker inngår tjener/taper på fellesordningen. Dette er å anse som innside-informasjon. Selv om KLP er såkalt kunde-eid, så vil allikevel kunder ikke få informasjon om en tilslutning til KLP er fordelaktig eller ei.

En deltaker i fellesordningen vil betale inn mer/mindre enn sin egen opptjening i år og i årene fremover. En prognose for hvordan fellesordningen vil utvikle seg og hvordan hver enkelt kommune vil utvikle seg relativt til alle andre kommuner er en komplisert oppgave.

3.5 Demografi basert på Gabler indekser grunnlag for «Normalpremie»

Gabler har gjort beregninger av alle kommuner i Norge basert på innrapporterte data til PAI-registeret. I tillegg til PAI-dataenes 144 variabler, har Gabler lagt inn generelle forutsetninger på G-regulering og tjenestetid. Beregningene er relevant for FPK fordi det er Kommunenes gjennomsnittlige pensjonskostnader som vil bestemme nivået på gjennomsnittspremien i KLP.

PAI-data inneholder ikke data om uførhet og tidligpensjon.

Alder	Lønn	
	Antall menn	Stillingsprosent
	Antall kvinner	Stillingsprosent
Tjenestetid Lønnsregulering		

4 Forvaltning av pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser

Tre kommuner har planlagt å slå seg sammen. En naturlig konsekvens av å slå sammen 3 kommuner til en er at pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser samles i en pensjonsvirksomhet. Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser kan enten forvaltes i et rammeverk basert på egenproduksjon (egen pensjonskasse) eller i et rammeverk basert på kommersielle innkjøp i forsikringsmarkedet (KLP). Fjell Kommune forvalter sine pensjonsmidler i egen pensjonskasse (Fjell kommunale Pensjonskasse (FPK). Sund kommune og Øygarden Kommune benytter pensjonsforsikring i KLP.

I et valg mellom egen pensjonskasse eller innkjøp i forsikringsmarkedet er det viktige avveininger som skal gjøres. I forsikringsmarkedet er KLP i dag eneste leverandør, og egen pensjonskasse er eneste alternativ. Premier, avkastning på pensjonsmidler og endringer i pensjonsforpliktelser kan påvirke kommunens økonomi i stor grad. Forvaltning av pensjonsmidlene er følgelig svært viktig.

En kommune er i alle tilfeller ansvarlig for sine pensjonsforpliktelser, Dette gjelder uavhengig av hvor mye pensjonsmidler kommunen har i pensjonskassen eller i KLP. Finansiering av pensjonsmidler er normalt ikke et finansielt problem i en kommune med en velorganisert økonomi. Beslutning kan baseres på hvilke økonomiske fordeler egenproduksjon har fremfor en forsikring i det åpne markedet.

Dette er en oppsummering av de overordnede viktige beslutningspunktene for den fremtidige forvaltning av pensjonsmidlene.

- En pensjonskasse vil gi Kommunen bedre muligheter for styring og kontroll med pensjonsmidlene enn det et kjøp i forsikringsmarkedet vil gi.
- Kommunen har ikke behov for å kjøpe forsikringer og vil kunne spare betydelige beløp på å unngå et unødige kjøp av forsikringer

En oversikt over kommunale pensjonskasser viser tydelig at pensjonskasser normalt har en betydelig størrelse, målt i samlede pensjonsmidler. Forsikringsløsninger passer best og er vanligst når de samlede pensjonsmidler er små og dersom kjøp av forsikringstjenester gir klare besparelser sammenliknet med egenproduksjon.

5 Styring og kontroll

Det er betydelige forskjeller i de to rammeverkene når det gjelder styring og kontroll.

En forsikring i KLP betyr i realiteten at kommunen i stor grad delegerer viktige pensjonsbeslutninger til KLP. Det fattes en beslutning om å delta i KLP og deretter er i prinsippet alle beslutninger overlatt til KLP. KLP har visse organisasjonsmessige strukturer som legger opp til at kommuner i fellesskap kan ha noe innflytelse over sin forsikring.

For mange kommuner kan det være en klar fordel å delta i et fellesskap med mange andre. En oppbygging av en organisasjon som skal forvalte pensjonsmidler og forvalte kommunens pensjonsplan kan være kostnads- og kompetansekreven. En forsikret løsning kjennetegnes ved lav grad av involvering og tidsbruk fra kommunens side. Alle beslutninger fattes av KLP.

Egen pensjonskasse er organisert som en egen juridisk enhet og som har konsesjon fra Finanstilsynet til å drive med tjenestepensjonsvirksomhet. Forholdet mellom pensjonskassen og kommunen begrenses av de lover og forskrifter som regulerer hva en pensjonskasse kan gjøre og hvordan en pensjonskasse skal drive sin virksomhet. Innenfor de lovpålagte begrensninger vil pensjonskassen og kommunen finne sin samarbeidsform.

Kommunen utpeker styrerepresentanter. Kommunen delegerer således sin makt og innflytelse til styret i pensjonskassen. Det er styret i pensjonskassen som bestemmer over kapitalforvaltning og andre former for finansielle disposisjoner. Pensjonskassens styre og administrasjon har innenfor de regulatoriske rammer i prinsippet kun én kunde å forholde seg til, nemlig kommunen selv og kommunens selvstendige virksomheter. Pensjonskassen må således drive sin virksomhet basert på at den ene kunden blir betjent etter de krav og ønsker som kommunen fremsetter noe som legger grunnlaget for gode og kostnadseffektive løsninger.

En pensjonskasse må utarbeide en rekke dokumenter og rapporter som behandles i pensjonskassens styre. Pensjonskassen revideres av ekstern revisor og det er løpende kontrollrapportering til styret. I tillegg vil Finanstilsynet på tilfeldige tidspunkt gjøre stedlig inspeksjon av pensjonskassens virksomhet. Det betyr at kommunen kan overlate pensjonsmidler til pensjonskassen fordi pensjonskassen har tilstrekkelig grad av kontroll og evne til å påta seg oppgavene.

Det vil normalt ta en viss tid for en kommune å komme opp på et tilstrekkelig kompetansenivå for å effektivt benytte sin rett til involvering. Fjell kommune har imidlertid lang erfaring med egen pensjonskasse.

6 Behovet for forsikring

En pensjonsforsikring i livselskap eller pensjonskasse skal dekke tre viktige områder:

- forsikringsrisiko
- kapitalforvaltning og avkastningsrisiko
- tilhørende administrative tjenester.

6.1 Forsikringsrisiko

KLP har mange kunder, og KLP utjevner forsikringsrisiko mellom disse kundene. KLP har et betydelig volum i sin kapitalforvaltning, men alle kunder har samme kapitalforvaltningsstrategi. Alle kunder får levert samme tjeneste, slik at administrative kostnader har alle forutsetninger for å være lave.

En forsikring i KLP er basert på at forskjeller mellom kundene skal utjevnes i et fellesskap.

Forsikringsmessig utjevning innebærer normalt at tilfeldige utslag hos en kunde utjevnes av fravær eller andre tilfeldige utslag hos en annen kunde. Dermed er det ikke er gitt på forhånd hvilke kunder som nyter godt av forsikringen og hvem som kunne klart seg uten forsikring. Når antall kunder i en forsikringsløsning stiger, så reduseres effekten av utjevning. Mange ansatte leder til at forsikringer som dekker pensjoneringstidspunkt, dødsfall, uførhet og levetid blir «selvutjevnnende» (de store talls lov).

Når antall ansatte stiger og pensjonsmidlene er høye, kan kommunen med stor grad av sikkerhet vurdere om en forsikring er «lønnsom» eller om det er «mer fordelaktig å ikke være forsikret». For eksempel vil en kunde som har gjennomgående høyere uførhet enn en annen kunde, motta en subsidiering på bekostning av den andre kunden dersom de betaler samme pris for forsikringen. I KLP betaler alle samme pris.

Slike systematiske utslag kan være, som nevnt uførhet, men også pensjonering, lønnsnivå, lønnsvekst, deltid, alder og fordelingen mellom menn og kvinner spiller inn. Dette er et hovedproblem når forsikringsfellesskap er stort og forsikringspremier ikke tilpasses kundenes faktiske risiko. Dette er en årsak til at KLP jevnt over har høyere premier enn pensjonskasser.

En sammenslått kommune vil ha sju tusen medlemmer og dette er mer enn stort nok til at Kommunen ikke har behov for forsikring.

Antall		Øygarden	Øygarden	Sund	Sund	Fjell	Fusjonert	
Aktive	antall	462	0	0	499	1 445	2 406	34 %
Uføre	antall	68	0	0	71	174	313	4 %
Alderspensjonsister	antall	105	3	2	112	268	490	7 %
Ektefellepensjonister	antall	14	0	1	10	40	65	1 %
Barnepensjonister	antall	1	0	0	4	3	8	0 %
Oppsatte rettigheter	antall	715	1	1	812	2 214	3 743	53 %
Tidligpensjonister	antall	10	0	0	12	37	59	1 %
Medlemmer		1 375	4	4	1 520	4 181	7 084	100 %
Pensjonsgrunnlag		154 371			153 768	478 366	786 505	

I en forsikret ordning er kommunen underlagt de pristariffer og forsikringsvilkår KLP beslutter. Da Finanstilsynet bestemte at prisene for levetidsforsikringer skulle øke, ble dette i hovedsak finansiert av endringer i pensjonsplanen (levealdersjustering). En tilsvarende problemstilling ble aktuell da endringen i uførepensjonsplanen (reduisert uførepensjon) ble gjennomført. KLP benyttet den frigjort kapitalen til å senke grunnlagsrenten i ordningen fremfor overføring til premiefond. Mange pensjonskasser overførte til premiefond.

En pensjonskasse står lang friere til selv å beslutte hvordan forsikringen og vilkår skal utformes. AIPK overførte f.eks. besparelsene på uførekapital til kommunens premiefond, som kommunen kan benytte til å betale neste års premie med.

6.2 Kapitalforvaltning

Forvaltningen av pensjonsmidler og avkastningen som oppnås påvirker direkte driftsregnskapet til kommunen. Økt avkastning gir, alt annet like, høyere premiefond og lavere pensjonspremier. Både KLP og pensjonskassene har avtalt med sine kunder at pensjonsmidlene skal ha en garantert minsteavkastning.

Velger Kommunen KLP, vil kapitalforvaltningen bli bestemt av KLP og KLP vil kreve en premiebetaling for garantert minsteavkastning. Kommunen har ingen mulighet til å påvirke kapitalforvaltning eller premienivået.

Kapitalforvaltningen i en pensjonskasse er basert på at styret i pensjonskassen fatter egne allokeringsbeslutninger og egne beslutninger på premienivået for garantert minsteavkastning. Mange pensjonskasser tar lav eller ingen premie for minsteavkastning, men krever heller inn høyere egenkapitalinnbetaling. Dette er en bedre og billigere finansieringsform (spart arbeidsgiveravgift).

I kapitalforvaltning er strategisk allokering den aller viktigste beslutningen. Strategisk allokering krever involvering og innsikt. Det vil normalt ta en viss tid for en pensjonskasse å komme opp på et tilstrekkelig kompetansenivå for å kunne utøve effektiv kapitalforvaltning. Fjell kommune har lang erfaring med kapitalforvaltning i egen pensjonskasse.

6.3 Betjening og kompetanse innen pensjonsområdet

Egen pensjonskasse innebærer at arbeidsgiver har en sterk grad av involvering og kompetanse på pensjonsområdet. Det vil normalt ta en viss tid for en pensjonskasse å komme opp på et tilstrekkelig kompetansenivå for å kunne utøve effektiv betjening av pensjoner. Fjell kommune har lang erfaring med pensjonsadministrasjon i egen pensjonskasse.

6.4 Kapitalbehov

Dersom kommunen ønsker å avslutte forsikringsforholdet i KLP, og flytte forsikringen til en annen pensjonsleverandør, f.eks. en pensjonskasse, må det fastsettes hvor mye kapital som skal overføres. Reglene for flytting fremgår av forsikringslovgivningen, og reglene er bygget opp slik at det er klart definert hvilket beløp som skal utbetales ved fraflytting.

KLP har en samlet kapitalbase som er bygget opp over tid. En betydelig del av denne kapitalbasen tilhører KLP som selskap, og ikke kundene som er med i en fellesordningen. Denne kapitalen betegnes som «selskapskapital» eller «ikke flyttbar kapital». Selskapskapital er viktig for KLP fordi denne kapitalen reduserer KLPs behov for eksplisitt og i full åpenhet å kreve innbetaling av

egenkapital fra kommuner og kommuner. Dette kom klart til uttrykk da en rekke kommuner måtte flytte fra Storebrand og DNB til KLP. Selskapskapitalen i KLP ble benyttet til å dekke det kapitalbehovet som oppstod ved tilflytting.

Selskapskapitalen har den fordel sett fra KLPs side at den i sin helhet finansieres av kommuner og kommuner, uten at disse får eiendomsrett (flytterett) til kapitalen. Selskapskapitalen er en form for permanent kapital som KLP alltid vil beholde. Det innebærer at en kommune som flytter ut av KLP i finansiell forstand ikke taper selskapskapitalen, fordi kommunen faktisk ikke har en eiendomsrett til denne kapitalen.

I KLP medvirker kundene til oppbygging av selskapskapital, til tross for at kapitalen ikke inngår i kundens oppgjør ved flytting. I en pensjonskasse vil all kapitaloppbygging tilhøre kommunen.

Både KLP og pensjonskasser må tilfredsstille visse kapitalkrav. KLP er et forsikringsselskap underlagt kapitalkravene basert på Solvens II regelverket. Reguleringene for pensjonskasser er ennå ikke fastlagt, men vil ikke ha høyere krav enn det som påhviler KLP. Det er en mulighet for at kapitalkravet blir lavere enn kapitalkravet i KLP.

En kommune må finansiere de kapitalkrav som gjelder for sin pensjonskasse. Fra et finansielt synspunkt er dette ikke et «tap», men en form for langsiktig lån til eller egenkapitalinnskudd i pensjonskassen. Det samlede finansieringsbehovet av pensjonsmidler i en pensjonskasse kan være høyere eller lavere enn det nivå KLP ønsker å benytte.

En kommune må imidlertid på det nåværende tidspunkt forvente å finansiere mer kapital ved egen pensjonskasse enn som deltaker i en forsikret fellesordning i KLP, men kommunen får en høyere avkastning på kapitalen dersom de utjevnede premier KLP krever er høyere enn de reelle premier som strengt tatt er nødvendige for kommunen.

7 Oppsummering

I denne tabellen oppsummeres de viktigste vurderinger som må gjøres i avveining mellom pensjonskasse og forsikring i KLP.

Styring og kontroll	PK	KLP
Kompetanse til å "eie" en pensjonskasse	ja	
Kontrollsystemer	ja	ja
Behov for forsikring		
av tilfeldige utslag	nei	ja
av ikke-tilfeldige utslag	nei	ja
Planlegge forsikringspriser	ja	nei
Kapitalforvaltning		
Velge kapitalforvaltningsstrategi	ja	nei
Planlegge garantipriser	ja	nei
Kompetanse til å drive kapitalforvaltning	ja	ja
Administrasjon		
Kompetanse til å administrere pensjoner	ja	ja
Kapitalbehov		
Tilfredsstille kapitalkrav	ja	ja
Avveie kapitalkrav og kostnader	ja	nei

8 Ord og uttrykk

Begrep	Forklaring
Folketrygdens G	Grunnbeløpet benyttes ved fastsettelse av pensjonspoeng og beregning av pensjoner fra folketrygden. Grunnbeløpet justeres hvert år. Den 1.5.2017 ble G endret fra kr92.576 til kr93.634
Fellesordning	En gruppe innenfor KLP som har samme pensjonsordning. Kommunal fellesordning
Utjevnet premie	I en fellesordning skal alle deltakere har samme premie for ny opptjening slik at forskjeller i lønn, alder, kjønn og deltid blir fordelt mellom alle deltakerne i fellesordningen.
Normal premie	Den premien som blir beregnet for 1 års opptjening av pensjon og uttrykkes ofte som % av pensjonsgrunnlaget
Reguleringspremie	Premie for økning i ytelser som følge av endringer i G
KLP	Et gjensidig forsikringsselskap
Pensjonskasse	En stiftelse som har til hensikt å sikre at kommunen kan drive egenproduksjon innenfor tjenstepensjon
Rentegarantipremie	Premie for å garantere at avkastningen skal minst være på f.eks 2,75%
Administrasjonspremie	Premie for administrative tjenester
Kapitalbehov	Forsikringsselskap og pensjonskasser må ha kapital utover pensjonsmidlene for å tilfredsstille myndighetenes krav til soliditet
Pensjonsmidler	Kapital som tilhører kommunen og som er investert i livselskapet eller pensjonskassen på vegne av kommunen
Avkastning	Pensjonsmidler investeres i det finansielle markedet og få en avkastning som svinger mellom tap og gevinst
Garantert avkastning	En forsikring kan inkludere en garanti som sier at avkastningen ikke skal være lavere enn f.eks. 2,75%. Kalles også grunnlagsrente.
Verdijustert avkastning	Avkastning basert på alle finansielle inntekter og kostnader inklusiv urealiserte verdiendringer
Bokført avkastning	Avkastning basert på alle finansielle inntekter og kostnader, men inkluderer ikke urealiserte verdiendringer
Flytte	Rett til å si opp en forsikringskontrakt og flytte den til en pensjonskasse eller et annet livselskap

Ansvarsfraskrivelse

Gablers rådgiving og analyser baserer seg på kilder som vurderes som pålitelige og som er oppgitt i rapporten og er gjort etter beste skjønn. Gabler garanterer ikke at informasjonen i analysene er fullstendig. Uttalelsene i arbeidet reflekterer Gablers oppfatning på det tidspunkt analysen ble gjort og Gabler forbeholder seg å endre oppfatning uten varsel. Denne analysen skal ikke forstås som en anbefaling om kjøp eller salg av finansielle instrumenter eller valuta. Gabler påtar seg intet ansvar for verken direkte eller indirekte tap eller utgifter som skyldes forståelsen av og/eller bruken av denne analysen.

Gabler bekrefter at arbeidet er gjort utelukkende for vår oppdragsgiver og at vi ikke har kryssende interesser i forhold til de råd vi avgir.

Denne analysen er kun ment å være til bruk for våre oppdragsgivere, ikke for offentlig distribusjon. Gabler har copyright på materialet.

SAKSDOKUMENT

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
23/18	Fellesnemnd Nye Øygarden kommune	19.03.2018

Budsjett for fellesnemnda, prosjektperioden 2018-2019

Samandrag av saka:

I tråd med inndelingslova § 15 vert tilskot til dekking av eingongskostnader gjort etter ein standardisert modell. Departementet har utbetalt kroner 35,9 millionar i tilskot til kommunane Fjell, Sund og Øygarden for å dekke eingongskostnader i kommunereforma. Midlane er etter vedtak i førebuande fellesnemnd utbetalt til Fjell kommune for rekneskapsføring.

Budsjett for åra 2018 og 2019 vart lagt fram for fellesnemnda i møte i desember 2017. Fellesnemnda bad om at det innan 1. april 2018 vart lagt fram revidert budsjett for prosjektperioden.

Innstilling:

Fellesnemnda godkjenner framlegg til budsjett for fellesnemnda for åra 2018 og 2019. Budsjettet vert tatt opp til vurdering og revidering gjennom prosjektperioden.

Straume, den 12.03.2018

Paul J. Manger
Prosjektleiar

Dokument vedlagt saka:

Sjå følgjande adresse for meir informasjon om tilskot til kommunereforma:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunereform/Hvorfor-kommunereform/Ovrige-tiltak/id759720/>

Saksopplysningar:

Tilskot til eingongskostnader vert foreslått fordelt gjennom åra 2018 og 2019 på denne måten:

	Prognose 2017	budsjett 2018	budsjett 2019
1. Personressursar i prosjektet		7 800 000	5 200 000
2. Driftskostnader organisasjon		1 000 000	1 500 000
3. Digitalisering		600 000	600 000
4. IKT-drift / infrastruktur		4 000 000	3 500 000
5. Juridisk kompetanse		200 000	500 000
6. Frikjøp og arbeidsgrupper for tillitsvalde		1 200 000	800 000
7. Disposisjon for fellesnemnda		3 300 000	2 500 000
Sum	3 200 000	18 100 000	14 600 000

Nærare om dei ulike budsjettpostane:

- 1) Behovet for personressursar i prosjektorganisasjonen viser seg per mars 2018 å vere noko større enn først antatt. Erfaring så langt i prosjektperioden, og innhenta opplysningar frå andre kommunar som arbeider med samanslåing, er at det er behov for auka personressursar både til å setje i gang ulike delprosjekt og til å koordinere og følgje desse opp gjennom prosjektperioden. Personressursar utgjer i budsjettet om lag 7,5 årsverk i 2018 og om lag 5,5 årsverk i 2019. Prosjektleiar si løn er inkludert i desse tala. Ressursar som trengst til arbeidet i prosjektorganisasjonen vil verte vurdert gjennom heile prosjektperioden.
- 3) Driftskostnader organisasjon vil vere kostnader utanom løn knytt til m.a. personressursar i prosjektet. Det kan vere reiser til seminar og konferansar, besøk til sentrale organ og andre kommunar, samt driftsinnkjøp relatert til det arbeidet som skal utførast i prosjektet.
- 4) Digitalisering vil i tida som kjem skape nye måtar å levere og tilby offentlege tenester på, og vil vere ein viktig drivkraft for å forenkle og forbetre offentlig sektor. KS har utarbeidd ein digitaliseringsstrategi for kommunar og fylkeskommunar. Denne strategien set mål for arbeidet som skal gjerast fram mot 2020.
- 5) I dag har dei tre kommunane ulike system og ordningar når det gjeld IKT. Det vil vere naudsynt å bygge opp ein felles infrastruktur og plattform for Nye Øygarden kommune. Budsjettmidlar vil gå til maskinvare og programvare, samt kompetansehevande tiltak. Dei tre IKT-leiarane har gjort eit grundig

kartleggingsarbeid for dette arbeidet som vil vere førande for bruken av midlar. Samordna løysingar for IKT og infrastruktur vart presentert for fellesnemnda i møte 19. februar 2018.

- 6) På fleire område vil det vere behov for juridisk kompetanse undervegs i prosessen. Innkjøp av juridisk kompetanse vil verte vurdert i kvart enkelt tilfelle som er til vurdering. Innkjøpsområdet og kontraktar er éit område det vil vere behov for juridisk kompetanse av ulik art. Kostnader til personressursar på innkjøpsområdet vert dekkja gjennom budsjettpost 1.
- 7) Tillitsvalde vil ha ein viktig funksjon i prosessen fram mot samanslåing. Budsjettposten er knytt til dei seks tillitsvalde som er representantar i partsamansett utval som er frikjøpt i 20% stilling dekkja av budsjett for fellesnemnda. I tillegg kjem deltaking og kostnader knytt til ulike arbeidsgrupper som vil verte oppretta i den vidare prosessen.
- 8) Fellesnemnda vil ha behov for ein budsjettpost til bruk for tiltak av ulik art i samanslåingsprosessen. Studiereiser for fellesnemnda vert dekkja over denne posten, t.d. planlagt studiereise til Danmark våren 2018. Denne budsjettposten kan vidare vere tilskot til organisasjonar, arrangement og samlingar, samt kompetanse- og kunnskapsutvikling.

Kommunal- og moderniseringsminister Monica Mæland besøkte leiinga i Nye Øygarden kommune den 23. februar 2018. Departementet har utbetalt eingongsstønad på 35,9 millionar i tilskot til kommunane Fjell, Sund og Øygarden for å dekke eingongskostnader i kommunereform. I tillegg kjem reformstøtte som vert utbetalt etter at kommunen er etablert i januar 2020. Fellesnemnda sin leiar Anne-Kari Landro stilte spørsmål til statsråden om kva som er bakgrunnen for at reformstøtta først vert utbetalt etter 2020. Statsråden viste til at det er døme på kommunereformprosessar som har stranda og at det dermed er klokt å venta med heile utbetalinga. Ho merka seg likevel denne problemstillinga og vil vurdere utbetalingstidspunktet i departementet.

Vurdering:

Frå prosjektleiar si side er det viktig å peike på at dette ikkje er eit ordinært framlegg til budsjett. Anslaga i framlegget er låge på dei ulike postane. Prosjektleiar si vurdering er at tilskotet frå departementet på 35,9 millionar ikkje vil dekke alle kostnader med å etablere den nye kommunen fram mot 2020. På noverande tidspunkt er det ikkje mogleg å fastlegge kostnader i detalj. Fleksibilitet mellom budsjettpostane er naudsynt og budsjettet vil verte oppdatert kontinuerleg fram mot 1.1.2020.

SAKSDOKUMENT

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
24/18	Fellesnemnd Nye Øygarden kommune	19.03.2018

Prinsippavklaring - grensesnitt mellom prosjektøkonomi og driftsøkonomi i dei eksisterande kommunane

Samandrag av saka:

Det vart i fellesnemnda den 11.12.17 PS 43/17 - *Budsjett for fellesnemnda, prosjektperioden 2018-2019, og årsprognose økonomi per november 2017*, gjort vedtak om at det innan 1. april 2018 mellom anna blir lagt frem ei prinsippavklaring når det gjeld grensesnitt mellom prosjektøkonomi og driftsøkonomi i dei eksisterande kommunane, til dømes kostnadsføring av personell som blir avgitt frå kommunane.

Kostnadsdekking av ressursar

Prosjektleiari har pr. i dag ein stab som er frikjøpt heilt eller delvis for å arbeide i prosjektet Nye Øygarden kommune, og som prosjektleiari disponerer etter behov til ulike prosjektoppgåver. Denne staben vert finansiert av prosjektmidlane. Andre ressursar som vert nytta i delprosjekt eller andre avgrensa oppgåver, har til no blitt fristilt frå rådmennene til desse oppgåvene, utan at kostnadane er finansiert frå prosjektmidlane.

Kostnadsdekking av driftsutgifter

Nye Øygarden kommune har hatt og har driftsutgifter til innkjøp av møblar, kopimaskin, rekvisita, PC/telefoni, møtemat m.m. Kostnadar til kontorleige og reinhald er dekkja av Fjell kommune, som er eigar av bygget.

Prosjektleiari og rådmennene har drøfta ei økonomisk prinsippavklaring og komme fram til eit forslag for fellesnemnda som samsvarar med den praksisen som har vore brukt så langt i prosjektperioden, både når det gjeld kostnadsføring av ressursar og driftsutgifter.

Innstilling:

Fellesnemnda vedtek følgjande grensesnitt mellom prosjektøkonomi i Nye Øygarden kommune og driftsøkonomi i den enkelte kommune, i samsvar med saksutgreiinga:

Kostnadsdekking av ressursar

Prosjektleiarstaben: Frikjøp med finansiering via prosjektmidlar.

Prosjektdeltakarar: Frigjevne av rådmennene og kostnadsført i den enkelte kommune.

Kostnadsdekking av driftsutgifter

Nye Øygarden kommune sine driftsutgifter til kontormøblar, rekvisita, kopimaskin, pc/telefoni, møtemat m.m, vert i hovudsak dekkja av prosjektmidlane. Kontorleige og reinhald vert dekkja av Fjell kommune.

Prinsippet skal gjelde i samsvar med prosjektplan for organisering av det samla prosjektet med etablering av Nye Øygarden kommune.

Straume, den 09.03.2018

Paul J. Manger
Prosjektleder

Dokument vedlagt saka:

Saksopplysningar:

Fellesnemnda gjorde i møtet den 11.12.17, vedtak i PS 43/17 - *Budsjett for fellesnemnda, prosjektperioden 2018-2019, og årsprognose økonomi per november 2017*, om at det innan 1. april 2018 mellom anna blir lagt frem ei prinsippavklaring når det gjeld grensesnitt mellom prosjektøkonomi og driftsøkonomi i dei eksisterande kommunane, til dømes kostnadsføring av personell som blir avgitt frå kommunane.

Prosjektleder og rådmennene i dei tre kommunane har drøfta grensesnittet mellom prosjektøkonomi og driftsøkonomi, og er samde i at det kan vere ei god løysing å halde fram med dei ordningane som er nytta so langt i prosessen.

Kostnadsdekking av personell

I praksisen som er nytta fram til no så har prosjektleder fått tilført ein del ressursar til eigen stab, som er frikjøpte og vert finansiert via prosjektmidlane. Desse ressursane kan prosjektleder disponere til ulike oppgåver for Nye Øygarden kommune. Det er også andre tilsette som deltek i oppstarta delprosjekt og enkeltoppgåver for Nye Øygarden kommune. Desse tilsette er fristilte frå dei respektive kommunane til det spesifikke arbeidet, men er ikkje finansiert via prosjektmidlane. I tida framover vil det auke på med oppstart av ulike delprosjekt og behovet for fleire fagressursar inn i prosjekta vil auke tilsvarande. Det vert nødvendig for rådmennene å fristille fagpersonell til dette arbeidet og få avklart kor kostnadene skal først.

I drøftinga mellom prosjektleder og rådmennene er det semje om å halde fram med den ordninga som har vore praktisert til no. Tilsette i prosjektstaben til Nye Øygarden kommune vert frikjøpt og kostnadane vert dekkja inn av prosjektmidlane. Andre tilsette frå dei tre kommunane som jobbar innanfor særskilte fagområde/teneste/oppgåver, vert friggitt av rådmennene i dei respektive kommunane, og kostnadane vert dekkja av den enkelte kommune. Frigjevne ressursar vil inngå i prosjektgrupper og arbeidsgrupper i samsvar med prosjektplan for organisering av det samla prosjektet med etablering av den nye kommunen.

Kostnadsdekking av driftsutgifter

Nye Øygarden kommune sine driftsutgifter til kontormøblar, rekvisita, pc/telefoni, møtemat m.m. vert pr. i dag i hovudsak dekkja av prosjektmidlane. Kontorleige og reinhald vert dekkja av Fjell kommune. Prosjektleiari og rådmennene har i drøftinga komme fram til at det er hensiktsmessig å halde fram med denne ordninga.

Vurdering:

Prosjektleiari meiner at prinsippavklaringa som vert lagt fram for fellesnemnda i denne saka er hensiktsmessig og tilrår fellesnemnda å gjere vedtak i samsvar med innstillinga.

SAKSDOKUMENT

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
25/18	Fellesnemnd Nye Øygarden kommune	19.03.2018

Nye gebyr for tekniske tenester - oppnemning av politisk referansegruppe

Samandrag av saka:

Fellesnemnda vedtok i møte 19.februar 2018 organisering og mandat for arbeidet med å etablere gebyrreglement for tekniske tenester i Nye Øygarden kommune.

Nemnda gjorde då også vedtak om å oppnemne ei politisk referansegruppe på seks medlemmer,-2 frå kvar av kommunane. Denne saka er laga i den samanheng.

Prosjektleiaren ser fram til eit godt samarbeid med gruppa.

Innstilling:

Fellesnemnda oppnemner følgjande seks personar som politisk referansegruppe for arbeidet med nytt gebyrreglement for tekniske tenester i Nye Øygarden kommune:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Straume, den 07.03.2018

Paul J. Manger
Prosjektleiar

Dokument vedlagt saka:

Ingen

Saksopplysningar:

I møte 19.februar 2018, sak 17/18 Nye gebyr for tekniske tenester – organisering og mandat for arbeidet, gjorde fellesnemnda følgjande vedtak:

1. Det vert sett ned ei administrativ arbeidsgruppe frå høvesvis Fjell, Øygarden og Sund kommunar. Prosjektleiaren får i oppgåve å etablere gruppa i samråd med rådmennene, inkl. val av leiar for gruppa.
2. Arbeidsgruppa skal utarbeide eit framlegg til nytt reglement og nye takstar for dei tekniske tenestene i Nye Øygarden kommune.
3. Framlegget skal i utgangspunktet ha gjeldande reglement- og takstsystem i dei tre kommunane som referanse, men gruppa skal stå fritt til å fremje eit nytt reglement- og takstsystem basert på alternative kriterium om dei finn dette tenleg.
4. Fellesnemnda har som mål å vedta eit nytt reglement- og takstsystem hausten 2018. Arbeidsgruppa skal i samsvar med dette levere eit framlegg til prosjektleiaren seinast i september 2018.
5. Fellesnemnda vil avdekke forholdet til eksisterande sjølvkostfond.
6. Fellesnemnda oppnemner ei politisk referansegruppe på seks medlemer, to medlemer frå kvar av kommunane Fjell, Øygarden og Sund. Kvar kommune kjem tilbake med namn på medlemer til fellesnemnda sitt møte 19.mars.

Denne saka er ei oppfølging av vedtakspunkt 6.

Vurdering:

Arbeidet med nytt reglement er særskild viktig, -ikkje minst politisk. Så snart den politiske gruppa er etablert, vil prosjektleiaren ha klar administrative ressursar til samarbeidet med referansegruppa.